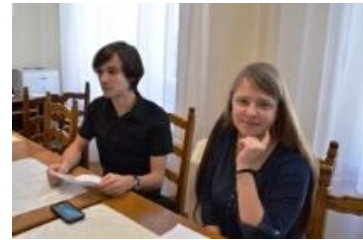

„Az olvasás segít megtalálni helyünket a világban.”

Beszélgetés könyvről, olvasásról Dr. Szekeres Antallal, Debrecen Megyei Jogú Város jegyzőjével és nővérével, Dr. Semseiné Szekeres Edittel, a Debreceni Egyetem TTK nyelvtanári csoport vezetőjével

Egy kellemes csütörtökön, kora délután találkozunk Szekeres Antallal és nővérével, az Ady első könyvtárossával, dr. Semseiné Szekeres Edittel. A jegyző saját irodájában fogadott minket, kényelmesen elhelyezkedünk, és az olvasásról, a könyvek szeretetéről kezdünk beszélgetni.

Először szeretném feltenni a kérdést: mire asszociál, ha azt hallja, könyv, könyvtár vagy olvasás?

SzÉ.: - Az életünk része. Amióta beiratkozhattam könyvtárba, rendszeresen járok. Gyerekkoromban is hetente, kéthetente eljártam, otthon is hatalmas könyvtárunk volt.

SzA.: - Nekem az egyetemi éveim jutnak eszembe, mivel az egyetemi könyvtárban sok-sok órát töltöttünk könyvek (elsősorban szakirodalom) tanulmányozásával. Másrészt az is rögtön eszembe jutott, hogy Debrecen Város Önkormányzata, aminek a jegyzője vagyok, a megyei könyvtár fenntartója, ami a nyilvános könyvtári szolgáltatást nyújtja a város lakóinak.

Emlékeznek még arra, hogy hány éves korukban tanultak meg olvasni, illetve mi volt az első könyv, amit elolvastak?

SzÉ.: - Az iskolában tanultam meg olvasni, előtte nem tudtam. Az első könyvemre nem emlékszem, már a kezdetektől mindenevő voltam ilyen téren. Feliratokat, újságot, könyvet, mindent elolvastam, ami elém került. Könyvekkel körülvéve nőttünk fel, úgyhogy nem tudom, melyik lehetett az első.

SzA.: - Én is az általános iskolában tanultam meg olvasni, és habár a legelső olvasmányélményemre nem emlékszem, az biztos, hogy az elsők között szerepeltek Fekete István állatregényei. A Vuk volt a nagy kedvenc és Milne Micimackója. Ezeket a műveket nem első osztályos koromban olvastam, de mondhatjuk, hogy ezek az első könyvélményeim.

Akkor mondhatjuk, hogy a könyvek igazából az életük és a családjuk részei?

SzA.: - Igen, magyar-történelem szakos tanár édesanyánktól és édesapánktól láttuk, hogy olvasnak. Nem csak a polcon lévő könyvek vettek körül. Tőlük ezt is kaptuk mintaként.

Ami diákként talán a leginkább foglalkoztat minket, hogy mit gondolnak a kötelező olvasmányokról. Milyen volt a hozzáállásuk, mindig elolvasták a kijelölt műveket?

SzÉ.: - Biztosan, hiszen muszáj volt. Mindent elolvasok, a kötelezőket is hősiesen végigolvastam, de a tanult írótól nem mindig a feladott mű fogott meg legjobban. Erre talán legjobb példa Jókai. Tizenhárom-tizenöt éves koromban mindent elolvastam Jókaitól, de épp A kőszívű ember fiai nem abban az életszakaszban került elém, amikor

megérintett volna. Mivel ekkorra már jól ismertem Jókai munkásságát, nem ez alapján ítélt meg, akkor és ott más művei voltak fontosabbak. Egyébként pedig hálás vagyok, hogy megkínáltak ezekkel a művekkel, nemcsak általános és középiskolában, nekünk még egyetemen is, az angol szakon rengeteget kellett olvasni. Akkor kifejezetten nagy segítség volt, hogy egy viszonylag széles palettát elénk tártak. Belekóstolhattunk egyes emberek munkásságába, és ha tetszett, ha úgy éreztem, hogy hozzám szól, akkor mindent elolvastam a szerzőtől a kötelező műveken kívül. Ha annyira nem állt közel hozzám, akkor továbbléptem, talán kerestem egy kortársat.

SzA.: - Én azért kicsit árnyaltabban viszonyultam a kötelező olvasmányokhoz, tekintettel arra, hogy nővérem két évfolyammal előrébb járt, így aztán néhány kötelező irodalmat az általa készített jegyzetekből ismertem meg. Akkor még nem lehetett ilyen könnyen összefoglalókat és rövidített műveket találni, hanem mindenkinek saját magának kellett megoldania a tájékozódást, úgyhogy nagyon örültem, hogy a családukban van egy ilyen lelkiismeretes, olvasást szerető nővér, akire támaszkodhattam. Úgyhogy bevallom, én nem olvastam el minden kötelező olvasmányt.

SzÉ.: - Azt szeretném hozzátenni még, hogy mikor a gyerekeim révén találkoztam a kötelező olvasmányokkal, akkor módosult a pozitív véleményem. Én kislánként nagyon nyitott voltam, szófogadó, adtam esélyt minden könyvnek. A gyermekeimnél már láttam, hogy ők megküzdöttek bizonyos olvasmányokkal. A legtragikusabb élmény számomra a Kincskereső kisködmön feldolgozása volt a nyolcéves kislányommal. Elmagyarázni, hogy az emberek meghalnak, megrokkannak, megbetegednek, nehéz, s megérteni is az, nem beszélve arról, hogy a nyelvezet sem állt a gyermekemhez közel, tehát gyakorlatilag együtt olvastuk, próbáltam magyarázni, vigasztalni. Számomra nagyon megrázó volt, hogy egy ilyen kicsi gyereknek kötelezően el kell olvasnia ezt a tragikus Móra - művet.

Milyen témájú könyvek a kedvenceik? Vagy mindketten „mindenevők” olvasás terén?

SzA.: - Én alapvetően nem vagyok mindenevő. Elsősorban a szakmai kiadványok azok, amikkel mindennap találkozom, de ha szabadidős tevékenységnek tekintjük az olvasást, akkor főleg a történelmi tárgyú regények állnak közel hozzám. Leginkább azok, amik közel korhű jelmezbe és keretekbe öntenek egy valóság közeli élményt, eseményt, és egy olyan környezetbe ágyazzák a szereplők mindennapjait, amire én, mint egykori történelemtanár is szívesen tekintek vissza. Ezenkívül az önéletrajzi ihletésű regényeket szeretem még, kifejezetten olyan híres emberek tollából, akik saját szakterületükön vagy saját életútjukkal maradandót alkottak egy ország, egy nemzet vagy akár egy egész földrész, a világ szempontjából. Ők példát tudnak mutatni nemcsak érdekes életbeli fordulataikkal, hanem az egyes élethelyzetekre adott megoldásaikkal, válaszaikkal is.

Egy kis kutatómunka után kiderült, hogy Szekeres Antal is a Hatvani István Általános Iskolába járt, mint gimnáziumunk sok tanulója. Így kérdésünk a Hatvani könyvtárára, az ott eltöltött időkre vonatkozik.

SzA.: - A Hatvanit akkor adták át, amikor én megkezdtem a tanulmányaimat, így az iskola berendezésében aktívan részt vettünk. Mivel nemcsak a tornatermi eszközöket és padokat, hanem a könyvtárba a könyveket és a polcokat is mi hoztuk be, mondhatjuk, hogy kézzelfogható élményeim vannak a könyvtárról. De egyébként ekkor, általános iskolában még nem voltam igazán könyvtárba járó, ezt az időszakot inkább a sportpályán

töltöttem. Ebből a szempontból én kicsit később értem, tizenhét éves korom után, de az áttörést az egyetemi évek hozták, amikor tanulni és értőn olvasni is meg kellett tanulnunk.

Szokott-e, angoltanárként, idegen nyelven regényt olvasni és ezt inkább a munkája részének, vagy szabadidős tevékenységnek érzi?

SzÉ.: - Nem csak a munka része, de kétségtelenül szükségem van rá, hogy a szókincsemet szinten tartsam, folyamatosan fejlesszem, mert a nyelv egy olyan készség, amit ha nem használunk, hamar elkopik. Élvezetből olvasok, de tudom, hogy jót tesz.

Ezzel kapcsolatban érdekelne, hogy mit gondol a fordításokról? Veszít-e azzal az olvasó, ha nem az eredeti nyelven, hanem lefordítva jut hozzá a műhöz?

SzÉ.: - Ez természetesen a fordítótól függ! Olyan fordításban, ahol a fordító maga is író, irodalmár, a nyelvvel is íróként bánik, nem veszítünk, sőt, még közelebb is kerülhet hozzánk, magyarokhoz az alkotás, ha egy ilyen szűrőn keresztül kapjuk. Ha a fordítás viszont csak egy silány tükörfordítása az eredetinek, akkor igen, sokat veszíthetünk, de összességében elmondható, hogy a klasszikus irodalom fordítása nálunk jó kezekben van. Legtöbbször eszembe sem jut, hogy éppen fordítást olvasok - habár a lektúr és a populáris irodalom határán a fordítás néha tragikus. De ha maradunk a minőségi fordításoknál, gondoljunk itt Arany Jánosra, akkor az alkotások nem lesznek kevesebbek, hanem még egy plusz töltetet is kapnak.

Az olvasás népszerűségéből adódóan sok könyvből filmadaptáció is készül. Mit gondolnak, egy film mennyire tudja visszaadni a könyvtől kapott élményt?

SzA.: - Ezt mindenki el tudja dönteni, ha előbb olvasta a könyvet, és csak utána látta a filmet. A legtöbb filmadaptációra igaz, hogy csak töredékesen adja vissza az eredeti művet. Nyilván vannak értékei, előnye, hogy könnyebben befogadható, értelmezhető. Az emberi agy számára mégis egy magasabb rendű kihívás, ha magának kell felépítenie, vizualizálnia a látványt, a történéseket, és a saját képzeletére kell hagyatkoznia. Különösen akkor okoz csalódást egy film, ha a készítő megváltoztatják a cselekményt, a történet végét, eltérnek a könyvtől, és mást látnak a vásznon, mint amit vártam. Az ilyen lépéseknek főleg kereskedelmi okuk van- azt szeretnék a készítő, hogy minél több ember minél szélesebb néprétegekből mosolyogva jöjjön ki a teremből.

SzÉ.: - Azért azt hozzátenném, hogy egy filmadaptáció önmagában is lehet műalkotás. Nekem egy ilyen meghatározó élményem van, a *The Great Gatsby*, még a Robert Redforddal készült változat. A nagy *Gatsby* nekünk egyetemen kötelező olvasmány volt, akkor el is olvastam, aztán évekkel később, mikor már annyira nem is emlékeztem a könyvre, láttam a filmet, ami egy külön világ volt. Mint film, önmagában szenzációs, kevésbé hollywoodi, mint az újabb, és utána újra el kellett olvasnom a könyvet, erre ösztönzött.

Azt hiszem, most teszem fel a legnehezebb kérdést: van-e kedvenc könyvük? Olyan könyv, amit talán többször is olvastak, vagy akkora hatása volt, hogy örökké megmaradt a cselekménye, a hangulata?

SzÉ.: - Nekem mindig az a kedvenc könyvem, amit megfelelő pillanatban, és akkor, ott hatással van rám, úgyhogy nem is emelnék ki egyet. Voltak az életemben olyan szakaszok, mikor nagyon fontos volt, hogy abban a pillanatban elolvassak egy könyvet. Lehetett a tanulmányaim miatt fontos vagy az érzelmeim miatt. Én általában érzelmi oldalról közelítem meg a könyveket, nem racionálisan. Ha megfelelő érzelmi állapotban talál meg

a megfelelő könyv, akkor nagyon sokáig bennem marad. Több ilyen könyv is van, amik egy bizonyos időszakban sokat jelentettek nekem. Ezért az újraolvasással is úgy vagyok, hogy ha máskor olvasom el, az már nem lesz ugyanolyan. Viszont olyan mű is volt, amit tíz-húsz évvel később ismét elolvastam, és már teljesen más üzenete volt. Nem tudok kedvencet választani.

SzA.: - Én azért megpróbálok kiemelni párat. A történelmi tárgyú regények közül A katedrális szeretem a legjobban, mert a kor viszonyait, a szereplők magatartását és kapcsolatát is bemutatja. A másik nagy kedvencem pedig egy önéletrajzi könyv, Székely Éva könyve, a Sírni csak a győztesnek szabad. Azért nagy kedvenc ez a mű, mert az író szereplőként is átéli az eseményeket, bemutatja, hogy olimpikusként mivel is kellett megküzdenie a második világháborút követő viszontagságos években. Másrészt arról is ír, hogy ugyanezt családanyaként hogyan élte meg, főleg a lánya olimpiai felkészülését. Tehát több oldalról világítja meg a történeteket, és több életszakaszon keresztül figyelhetjük a szereplőket egy szenzációsan őszintén megírt műben.

SzE.: - Gondolkodtam, akkor inkább én is mondanék pár fontosabb művet az életemből. Jókaitól mindent szerettem a szókincse miatt. Angol szakos vagyok, és ez a latinos szókincs nagyon sokat segített nekem a nyelvtanulásban. Volt egy József Attila-korszakom is, valamint egy Szabó Magda-korszakom, amikor mindent megnéztünk színházban. Nagyon szerettem Tamásit. Egy ideig külföldön éltünk, és volt egy időszak, amikor az erős honvágy miatt szükségünk volt magyar könyvekre. Megkértem a szüleimet, hogy küldjenek utánunk néhányat. Nem véletlenül Tamási Áron Szólít a szülőföld című könyvét kaptuk, amit esténként hangosan olvastam, mert hallanom is kellett a nyelvet. Van egy nagyon jó emlékem Az alkimistáról, amit a megfelelő pillanatban kaptam egy nagyon jó barátától, és ezt sosem felejttem el neki, mert szükségem volt rá. Volt, hogy nagyon nehéz időszakon mentem keresztül, akkor Kundera egyik könyve jelentett sokat nekem.

Mi a véleményük, hogyan lehetne olyan fiatalokat olvasásra buzdítani, akik nem szívesen fognak könyvet a kezükbe?

SzE.: - Jó könyvvel.

SzA.: -Kit hogyan. Amikor egy szűkebb vagy tágabb társadalmi környezetbe belenövünk, szocializálódunk, átvesszük a viselkedés elemeit családi, baráti körben, ők közvetítenek számunkra egy értékrendet, ami mintául szolgál. Ha ott azt látjuk, hogy az embereknek szükségük van arra, hogy elvonuljanak egy könyvvel, és ez számukra egy meghatározó kikapcsolódás, kedvenc időtöltés, akkor könnyebb rávenni a fiatalot is az olvasásra. Van számos más praktika is, amikkel rá lehet bírni a fiatalot az olvasásra. Ilyenek a rövidebb olvasmányok. Például én kifejezetten imádtam Móricz Zsigmond rövid novelláit, a drámai atmoszférájukat, és hogy viszonylag rövid idő alatt nagyon katartikus élményt nyújtanak azok számára, akik nehezebben veszik rá magukat hosszabb olvasmányokra. Nagyon fontos a fokozatosság elve és a megfelelő olvasmányok kiválasztása. Valamint nem tartom rossz módszernek a hangos könyveket sem, néha én is szívesen hallgatom őket. Igazából nagyon fontos a szerepe annak, aki az első könyveket adja egy fiatal leendő olvasó kezébe. Ez nagy felelősség, legyen akár szülő, nagyszülő, pedagógus vagy barát az. Az első olvasmányélmények elkísérnek életünk végéig, tehát fontos, hogy jó élményt kapjon, és akkor mondhatjuk úgy, hogy a fiatal rá fog szokni az olvasásra.

SzE.: -Hozzátenném, hogy a pedagógus sokszor tud hatni a fiatalokra, de itt nem csak a magyartanárra gondolok! Nincs olyan tantárgy, ami egy jó pillanatban ne lenne összeegyeztethető az irodalommal. A többi pedagógust is meg kellene nyerni ennek, hogy ne csak a könyvtárosok és magyartanárok feladata legyen az olvasásra nevelés, hanem minden más tanító emberé is. Fontos, hogy türelmesek legyünk! Kisebb korban még nem biztos, hogy az olvasás lesz a gyerek számára a legfontosabb, de eljön az idő, amikor leemelik a polcról a könyvet, megérik bennük a dolog, nem szabad kétségbeesni. Biztatni, kínálni kell őket.

Mennyire segíti az olvasmány megértését, ha a család beszél róla?

SzA.: - Nálunk nem nagyon van olyan, hogy megbeszéljék a közös olvasmányélményt, de olyan igen, hogy körbejár egy könyv a családban. Észreveszi a gyerek, ha a szülő napokon keresztül elmerül egy könyvben, és ha tudni szeretné, hogy miért, akkor nem elmeséljük neki, hanem a kezébe adjuk.

SzE.: -Van egy nagyon érdekes élményem ezzel kapcsolatban. Mikor kinn voltunk Amerikában, egy ismerősünk meghívott minket egy rendszeres havi találkozásukra, amikor kiválasztanak egy témát, lehet az könyv, író, festmény vagy zene, és ennek az intellektuális baráti közösségnek az egyik tagja felkészül a témából, elmondja a véleményét, és elkezdnek róla beszélgetni. Ez ott nagyon jó élmény volt. Itthon nem biztos, hogy működne, de ezzel is lehet olvasóvá nevelni.

Mi az a könyv, amit most a napokban olvastak, ami épp az éjjeliszekrényen van?

SzE.: - Az a címe, hogy Krumplichéjpite Irodalmi Társaság. Egy viszonylag új könyv, bűbájos. Angliában játszódik a német megszállás alatt, arról szól, hogy kinek mit jelent a könyv a háború alatt, és ki hogyan vészeli át ezt az időszakot. Egy eldugott kis szigeten játszódik. Nagyon könnyed olvasmány, mindenkinek ajánlom. Ha valakit érdekel, hogy mire jó a könyv, ezt mindenképp el kell olvasnia.

SzA.: - Kiss László alkotmánybírónak a könyve, ami egy személyes indíttatású könyv. Az életének egy korszakát dolgozza fel, félig szakmai, félig történeti jellegű kiadvány. Nagyon érdekes, főleg a huszadik századi magyar viszonyokkal kapcsolatban.

Mit tartanak legfontosabbnak egy könyvben?

SzA.: - Hogy minél tovább a kezünkben legyen. Hogy felkeltse és fenntartsa az érdeklődést. Azt nyújtsa, amit várunk, vagy még egy kicsit többet. Ha a kezembe veszem és sajnálom letenni, akkor az jó könyv.

SzE.: - Mindenkinek mást adjon, érzelmeket, ismereteket, kikapcsolódást.

Az olvasás hogyan segítette Önöket az önkifejezésben, személyiségük fejlesztésében?

SzE.: - Nálam nagyon direkt a kapcsolat. Szókincs, kifejezések, kommunikációs készség, stílus fejlesztéséhez, mind írásban, mind szóban, nekem mint nyelvtanárnak az olvasás egy nagyon fontos eszközem. Angolul is, de a magyar irodalmi művek olvasása nélkül nem lehettem volna angol nyelvtanár.

SzA.: - Az olvasás az értelmiségi ember két legfontosabb szervére hat: az agyára és a szívére, mindkettőt jó értelemben edzi.

Be tudná fejezni azt a mondatot, hogy „Azért szeretek olvasni, mert...“?

SzE.: - Mert nagyon sokat segít. Megismerni a világot, megismerni magamat, reflektálni eseményekre, a saját gondolataimra. Megtalálni a helyemet a világban.

SzA.: - Azért szeretek olvasni, mert jó, mert nekem jó. Amikor olvasok, nem kell senkihez alkalmazkodni, csak magamhoz, azt csinálom, amit szeretek. Ez szerintem minden ember életében igen ritka pillanat, meg kell becsülni.

Az Olvass többet! kapcsán jöhetett létre ez az interjú. Egy ilyen versenynek, a november 21-i jubileumi konferenciának és magának a programsorozatnak hogyan látják a jövőjét?

SzA.: - Az a legfontosabb, hogy a programban részt vevő fiataloknak legyen jövőképük. Nagyon hasznos dolognak tartom a programsorozatot, főleg a határon átnyúló kapcsolatokat. Mindenképp van jövője, mint minden értelmes és hasznos dolognak.

SzE.: - Nagyon fontosnak tartom, hogy az iskola ne csak oktasson, hanem neveljen is. Úgy érzem, hogy az Olvass többet! verseny egy igazi gondolkodó, értelmiségi olvasó réteg megteremtésében segíthet. Nagyon kevés hasonló program van, amely megpróbál olvasókat nevelni.

A beszélgetés végén mi, diákok elmondhattuk, hogy nagyon sokat kaptunk az interjúalanyainktól: rengeteg érzelmet, véleményt az olvasással kapcsolatban, interjúnk kívül pedig sok biztatást, könyvcímeket és támogatást, melyeket szorosán magunkhoz öleltünk és a szívünkben vittünk haza.

A riportot készítették: Huszti Anna 11. A osztályos és Gőz Márton 9.B osztályos tanulók.